

פרוטוקול מס' 53/ג

סיטיבת הוועדה לעניני פנים
שהתקיימה ביום ד', י' אלול תשי"ד -
8.9.54 - בשעה 08.45

נוכחים:

- ג. חת - היו"ר
- א. אלישר
- מ. חזני
- י. יסעיהו
- ש. הלל
- ח. מנורי-כהן
- א. פרי

מזכירים:

מר גלס - משרד המשפטים
מר מויאל - הסנהל הכללי, משרד הפנים

סדר-היום:

בעיית מינוי המועצה המקומית בראש-העין,
ובחירת יו"ר המועצה.

היו"ר ג. חת:

לפני שאנו מתחילים בישיבה ברצוני להודיע לחברי הוועדה שמר גלס, שעבד עם הוועדה במסך זמן רב, נוסע עתה לששה חדשים לארצות-הברית, לצרכי מחקר בחוקי ארץ-ישראל, הנעשה במכללת הארוורד. רצימי להיפרד ממנו בסם כל הוועדה, היות ובעזרנו לנעת על-ידו עבודתו המסורה, הנאמנה וכשרון העבודה שלו, ואני מאחל לו בסם הוועדה כל טוב.

הזמנו היום לישיבה את מר מויאל, מנהל משרד הפנים, על-מנת שנשמע ממנו הטברים. ברצוני להודות בזה למר מויאל על כך שלמרות שההזמנה לישיבה הגיעה אליו רק אמט בשעה מאוחרת, בכל זאת מצא לאפשר לנו הנוקר בבר לישיבה ולמסור לנו הטברים על פרטת ראש-העין.

מר מויאל:

לפני שנתיים הוחלט במשרד הפנים על מוניציפליזציה לשם הבטחת השלטת השלטון המקומי על כל ישובי המדינה. כאשר החלטנו על המדיניות הזאת - ברור היה לנו שניתקל בקשיים רבים, בייחוד ביישובי עולים. קשיים אלה נבעו מחוסר בטיחות של האנשים באותם מקומות בבעיות השלטון המקומי. למען ביצוע מטרה זאת העברנו את צו הרשויות המקומיות ב', המתאים - לפי דעתנו - לאותם מקומות, מכיוון שהוא מאפשר התחלת פעולה עצמאית של ישובים אלה, ויחד עם זאת משאיר בידי השלטון פיקוח יותר רחב מאשר צו א' - הוא הצו לפיו פועלות רוב הרשויות המקומיות. מאז התחלת הפעולה הוכנסו רוב ישובי העולים למסגרת השלטון המקומי. רוב הקשיים ביישובי העולים נובעים מכך שהכיתות בתוכם אינה מנוססת על מפלגתיות, אלא על היכרותם ששפתתיים, לא פוליטיים. בין ישובים אלה היתה גם ראש-העין.

בראש-העין נתקלנו באופן מיוחד בקשיים עכב הכיתות והמסוככים הפנימיים במקום. בדצמבר 1951 נבחר ועד מקומי בראש העין, שהיה מורכב מ-9 חברים; 5 מהחגית הדתית ו-4 מרשימת המסדרות. ב-10.11.52 פוזר הוועד על-ידי משרד הפנים מאחר ולא ציינת להודעות למסור את מלון המים לרשות מקורות, ולחתום על חוזה. היו מסוככים רבים בתוך הוועד על רקע כיתתי ואיטי, שמועו בעד פעולה מדירה במקום. צו כינון המועצה המקומית ראש-העין פורסם בראשית 1954.

סדר סוגיאלי:

בהתאם לדעתו של ראש המחלקה לישובי עולים, סר וייס, שאותה הביא בסכתב אל סר הפנים, גינתנה הוראה לטקונה על המחוז לבוא בסטא-זומטן עם הגופים הציבוריים במקום. סטא-זומטן זה התנהל באמצעות קצין המחוז סר רוזוב. כל הגופים הציבוריים במקום באו על סיפוקם, פרט לאחד, שהמטובה על המחוז חשב שאינו מייצג את התושבים כי הוא אדם אחד בלבד, בעל השפעה הרטורית במקום, והוסלף לא להכניסו לרשימה. בהתאם להמלצה זו לא הוכנס הרב יצהרי. לרשימה.

המטובה על המחוז סינה ועד מקומי, המורכב מ-8 אנשים: 3 מהם אנשי ההסתדרות, 3 מהגוש הדתי, 1 מתנועת "גאולי-תימן" ו-1 ציוני-כללי. כולם קיבלו את ההסדר הזה, ובהתאם לסמות שהומלצו על-ידי הגופים למטובה על המחוז - נחתם המינוי על-ידי סר הפנים ב-12.8.54.

אחסול קיבלתי את הדו"ח על הישיבה של המועצה המטובה בראש-העין, בה נבחר יושב-ראש המועצה. 4 מחברי המועצה לא הופיעו לישיבת-הפתיחה הנ"ל, ולאחר שהלכו לחפש אותם ולא מצאו אותם - בתקיימה הישיבה בלעדיתם. בעת הישיבה היתה התקלה של אנשי המקום בחוץ, שהקיסו דעס והפריעו למהלך הישיבה. היו אלה חסידיו של הרב יצהרי. המטובה היתה צריכה להשתמש בכוח, וסוטר אחד נפצע. בישיבה זאת נבחר נתן שאול, הציוני-כללי, כיושב-ראש המועצה.

של ועדת הפנים

עצם קיום הישיבה הזאת/מינוי עוזר במידה רבה לפתור את בעיות השלטון המקומי בישובי העולים. ברבים ממאמציו באותם ישובים נכשלו, אמנם, אבל אחרי כל כשלון אנו מנסים לפעול מחדש כדי להבטיח החדרת דרך מחטבה של שלטון מקומי ואזרחות טובה במקומות אלו. אם יהיה במועצה בראש-העין עוד איש אחד של ההסתדרות או הפועל-המזרחי - לא יבטיח הדבר שום אינטרס של המקום, ולא יעזור להקים סדר ושלטון. הבעיה היא בעיה של 8 חודשים עד שנה, עד אשר יתקיימו הבחירות החדשות. אם תעזרו לנו - בשתלט על הבעיה. אבל/תכניסו סדיזים נוספים - תהיה עבודתנו קשה פי כמה.

א.ב.

ת. סגור-כהן: יס לי מספר שאלות:

(1) הוועד המקומי הקודם היה ועד נבחר, בהתאם להרכב האוכלוסיה במקום. הוועד הזה פוזר לא מסום שלא הצליח לנהל את הענינים כראוי, אלא מסום שלא ציית להוראה על רקע של מפעל הטיים, סדוע, לאחר שהיה ועד נבחר, יס צורך היום בוועד מטובה על-ידי סר הפנים?

(2) ביום העצמאות היה צריך להיות המינוי של המועצה המקומית. למה לא קויים אז?

(3) האם ידוע שהמסלחת של ראש-העין לסר-הפנים היתה מורכבת מכל המפלגות, והובטח לה שלאחר שתורכב הרשימה סופית, ולפני שתמנה המועצה, יתייעצו עם המסלחת שנית? מדוע לא עשו זאת?

י. ישעיהו:

רובו המכריע של הציבור בראש-העין נמנה על אחד משני הגופים העיקריים במקום: ההסתדרות או הפועל-המזרחי. בהתאם לכך נבחר גם הוועד הקודם. אני הייתי אחד מאלה שראה את פיזור הוועד הקודם כענין שרירותי ביותר, דבר שאילנו לא היה קורה ביישוב של עולי-תימן - לא היו עוברים עליו בשתיקה. אולם לאחר שכבר פוזר הוועד הקודם, צריך היה לערוך בחירות חדשות. ידעתי שאם יהיה שם ועד מטובה - יהרוס הדבר את כל ההיסגים שכבר הצלחנו להשיג במקום בשטח היבון התושבים לאזרחות, לתשלום מסים וכדומה. אבל סר הפנים אמר שלא צריך בחירות. ולא עוד, אלא - כך טען - גם אם יהיו בחירות וייבחר ועד, הוא יגיש צו-על-תנאי ויגרוש לפזר אותו ולמנות מועצה. הוא הבטיח שמינוי המועצה על-ידי ייעשה בהתאם להרכב היסן. אולם, מה קרה? במקום 5 אנשי הפועל-המזרחי ו-4 אנשי ההסתדרות שהיו בוועד הקודם - הונסכם שיהיו במועצה המטובה 3 אנשים מכל אחד משני הגופים, ונציג אחד יינתן לציונים הכלליים, אם כי לא חשבת כלל שיימצא ציוני-כללי כזה בראש-העין. אולם פתאום נתגלתה עוד רשימה, "גאולי-תימן", וגם היא קיבלה מקום.

א.ב.

י. ישיבה:

את הרב יצחק, שהיה בוועד הקודם, לא הכניסו בכלל הפעם. הנציג הזה של "גאולי-תימן" יושב בכלל בבית-הסוהר בגלל אי-תשלום מזונות לשתי נסיו, וביום הישיבה הוציאו אותו מבית-הסוהר כדי לשבת בטועצה.

ברשימה של אנשי ההסתדרות ראיתי אדם אחד, שעדיה יהודה, שאיננו כלל איש ההסתדרות. ביקשתי מטר גוברניק להוציא אותו מהרשימה, אבל מטר גוברניק טען שהוא מבקש על כך הודעה בכתב מטר פרידמן שההסתדרות בפתח-תקוה. דיברתי עם מטר פרידמן, והוא צלצל למטר גוברניק ודיבר איתו בענין. אולם מטר גוברניק לא הקטיב לו, וכאחד מסלוקים אנשי ההסתדרות בטועצה, נתמנה סעדיה יהודה, שעבר אחר-כך לציונים הכלליים. לא ידעתי בכלל שתי נתמנה הטועצה, קיבלתי רק הזמנה לישיבת-הפתחה.

מה שהתפתח הלאה, ברור: ארבעה מחברי הטועצה לא באו לישיבה. מתוך הארבעה שבאו, נבחר יושב-הראש, השייך לסייעת הקטנה ביותר, שלא היתה מיוצגת כלל בוועד הקודם, הנבחר. נוסף לכך, לדעתי הוא האדם הפחות-מוכר שבין כל חברי הטועצה - שהם בכללם אנשים לא מוכרים ביותר. דבר זה הוא מגוחך.

מבחינה מפלגתית יש לי סבלנות לחכות עד לבחירות בעוד 8 חדשים. אבל אם לא יסודר הענין עתה - יביא הדבר הרס במקום. אינני יכול לבוא ולטעון לאנשים במקום לסלם מטים לטועצה כזאת, והם לא יקיימו גם סמעת ציבורית. סידור הפנים היה מכבד את עצמך ואת הסדרה לטעם הוא פועל, אילו היה מנקה את השטח הזה ופבטל את סינוי הטועצה הזאת.

ג. חזני:

אני מצטרף לכל דבריו של חבר הכנסת יסעיהו. והרי סוף-סוף ראש-העין אינה בקודה קטנונית. יש בה כ-12 חלקי נפשו אי-אפשר היה לכנס את הטועצה לפי ההרכב שנקבע עתה, בהתחשב עם הרכב הוועד הקודם, שהיה - כאמור - ועד נבחר. בישיבת הטועצה - אם כי היה רוב - אי-אפשר היה ללכת לפי סעיף יבט של החוק ולבחור יושב-ראש. צריך היה להתחשב קצת במצב. אני בטוח שלא שר הפנים ולא מר מויאל ידעו את השתלשלות הענינים. אחרת אני בטוח שלא היו נותנים את ידם למה לאירע.

אני מציע לבטל את הסינוי, להתליף את האנשים, ולבחור ביושב-ראש אחר.

ח. טגורי-כהן:

הוועד הקודם פוזר, כפי שנאמר, לא מפני שלא פעל בסדר, אלא מפני שלא נתן להעביר את מפעל המים ל"מקורות". הרב יצחק - שנעשה עכשיו "מסוכן" - היה יושב-ראש הוועד הקודם, טעם הפועל-המזרחי, וניהל את הענינים בסדר. לא שמעתי עליה טענות מאנשי המקום. היום סונה הרכב האוכלוסייה במקום מזה שהיה לפני שלוש שנים, כלנערכו עם הבחירות.

אני מציע לבטל את הסינוי ולהחזיר את הוועד הקודם. באופן אלטרנטיבי - אני מציע בחירות חדשות. אולם אין אתם יכולים "לוותר" לציונים הכלליים ולתת להם נציג אחד, ולתת ל-"גאולי-תימן" נציג אחד. הסינוי נעשה בדרך לא ציבורית.

ט. מניאל:

אין זה בקוין סמפני שהוועד הזה הוא בטוטקסל עולי-תימן עבר הענין בשתיקה, בעוד שאילו היה הדבר קורה במקום אחר - לא היה עובר בטקס. יטום כ-100 ועדים במלקה שפוזרו, בישובים רבים וסונים. יש רק לזכור שטאו 1951 - עת נערכו הבחירות - סונה הרכב האוכלוסייה, וטאו - כאמר ממנים טועצה - יש להתחשב לא רק בבחירות, אלא באפשרות להפעיל את הרוחות המקומיות. נכון לרבים המקרים בהם אנו טועים, אולם בכל מקום בו אנו טועים - אנו מבטיים לתקן.

אשר לשאלה מדוע לא קולים הסינוי ביום העצמאות: - "קול-ישראל" היה צריך להקליט את הישיבה, ופחדנו משהויות במקום, ולא רצינו שהדבר יקלקל את החגיגות של יום העצמאות.

סר טו"אל:

כל הדברים שנאסרו על-ידי חבר הכנסת ישעיהו על סעדיה יהודה, לא היו ידועים לי. הסמות נספרו למסונה במקום על-ידי אנשי ההסתדרות, אני מסכים שהיתה טעות בכך שישיבת-הפתיחה של המועצה קויימה בפני סקוייטה, וסנבחר בה יושב-הראש. יכול להיות שאילו היו דוחים את הישיבה - היה שקט.

אני מוכן לא להדפיס בינתיים צעתון את הוצאות הבחירות של יושב-הראש המועצה. אבקש את סר גוברניק להזמין את חברי הוועד אליו, ולנסות להגיע אתם לכלל הסכם. אם לא יצליח - רק אז אדע מה לעשות. אנו בדעה שכל הגופים במקום מיוצגים במועצה. יש לנו בסך-הכל מועצה בת 8 אנשים. לא ייתכן שכל 10 אנשים שיתאבדו במקום - יקבלו נציג במועצה. התערבות של גורמים פוליטיים וכיתתיים במקום רק מפריעה.

מה שנוגע למסלחת: - אי-אפשר לפעול תמיד תחרי קבלת מסלחות. אם אצטרך לשבת כל יום וכל היום ולסמוע מסלחות על-סנת לעשות משהו - לא אצליח לעולם לעשות מאומה.

פ. חזני: אני מציע לסכם את הישיבה כדלקמן:

שמענו את הודעת סר טו"אל. אנו מקווים שהכל ייעשה על-מנת שהענינים יוסדרו על הצד היותר טוב. אם יתברר במסך שבועיים-שלושה שהענינים אינם בסדר, ולא הצליחו להסלים את כל הוועד ולבחור ביושב-ראש סנסכח - אני חוזר על הצעתי מאתמול: לפי דריסת שתי סיעות, לכנס את ועדת הפנים בימי הפגרה.

י. ישעיהו: אני מציע שמסרד הפנים יודיע שהסידור הזה אינו נכנס לתקפו, עד אשר יושב הסדר חדש.

ח. פגורי-בתן: לאחר שפניית "חרות" היתה עוד לפני הסינוי הראשון של המועצה, והובטח על ידי סזכיר מסרד הפנים - בסם השך - להתחשב בפנייתנו - אני סוחה בכל תוקף על ביסתו של סר טו"אל שאין הוא מתחשב במסלחות. אני מציע שאותו גוף שצתסנה על-ידי מסרד הפנים, יבוטל. כן אני מציע שמסרד הפנים יזמין את כל הגופים הציבוריים במקום ויתחשב בדעתם - כולל אותם גופים שאינם מיוצגים כרגע במועצה.

א. פרי: הצעתי היא:

- א) לבטל את הסינוי;
- ב) אם אי-אפשר לערוך מבחינה חוקית בחירות סיידיות - צריך לטנות במקום מועצה בהרכב של הוועד הקודם, הובחר;
- ג) לקבוע תאריך קרוב ככל האפשר מבחינה חוקית לעריכת בחירות במקום. אם אפשר - תוך שלושה חדשים.

א. אלישר: אני חוזר ומציע לתת שהות של שבועיים-סלושה למסרד הפנים, כדי שינסה להסדיר את הענין.

ה. חלמיש: הוועדה רשמה לפנייה את הודעתו של הסנהל הכללי של מסרד הפנים שהוא ידחה לפי שעה את פרסום הסינוי של בחירת יושב-ראש המועצה בראש-העין, ויעשה את כל האפשר כדי להביא להסדר הבעיה בדרך של שלום ומשא-ומתן עם כל הגורמים הנוגעים בדבר. אם חברי ועדת הפנים לא ימצאו סיפק בדבר וידרשו ישיבה של הוועדה בהתאם לתקנות - תקיים ועדת הפנים ישיבה בענין זה במסך הפגרה.

פ. חזני: אני רק מבקש שבעיוד בקטר עם סר טו"אל, כדי שלא נעמוד גם הפעם בפני עובדות, ואם יהיה צורך לכנס את ועדת הפנים - כדי שנוכל לעשות זאת לפני הסינוי ולא אחריו.

על דעת חברי הוועדה רצייתי להודות ליושב-הראש, לנציגי מסרד הפנים ולעובדות, על שיתוף הפעולה עמנו במסך הסנה. סנה טובה. (הישיבה נועלה בשעה 10.15)